

Kommunerna har i uppgift att ordna de lagstadgade hälsoundersökningarna —

I förordningen om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) fastställs hur hälsoundersökningarna ska genomföras

Valvira (Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården) och regionförvaltningsverken (tillsynsmyndigheter) styr kommunerna och samkommunerna att ordna de lagstadgade hälsoundersökningarna inom rådgivningsverksamheten, skol- och studerandehälsovården samt den förebyggande mun- och tandvården för barn och unga i enlighet med förordning 388/2011.

På våren 2021 utförde Institutet för hälsa och välfärd (THL) en uppföljningsundersökning av rådgivningsverksamheten samt skol- och studerandehälsovården (Nekos). Undersökningens resultat visar att kommunerna år 2020 inte ordnade de lagstadgade hälsoundersökningarna till alla delar i enlighet med bestämmelserna. Uppgifterna från Vårdanmälningar inom den öppna primärvården (Avohilmo, [länk](#)) som THL insamlat bekräftar detta undersökningsresultat. Enligt uppgifterna fanns det brister i ordnandet av hälsoundersökningar i nästan alla kommuner år 2020. Dessutom har tillsynsmyndigheterna fått anmälningar om att kommuner inte har ordnat alla de hälsoundersökningar som förutsätts i förordningen. Enligt THL:s separata utredning i april 2021 (Hietanen-Peltola m.fl. 2021, [länk](#)) förverkligades de lagstadgade hälsoundersökningarna även år 2021 endast delvis.

Coronapandemin har medfört stora utmaningar för kommuner när det gäller genomförandet av de lagstadgade uppgifterna inom social- och hälsovården. Flera kommuner har på grund av pandemin varit tvungna att överföra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården från hälsoundersökningsverksamheten till uppgifter enligt lagen om smittsamma sjukdomar och pandemistrategin samt till uppgifter inom den mest brådskande vården. Tillsynsmyndigheterna konstaterar att periodiska hälsoundersökningar dock ska ordnas i enlighet med bestämmelserna så snart pandemisituationen tillåter det.

Brister i genomförandet av hälsoundersökningar äventyrar barnets och familjens rätt till lagstadgade tjänster som stöder hälsa och välbefinnande

En kommun ska ordna rådgivningsbyråttjänster för där bosatta gravida kvinnor, familjer som väntar barn och barn under läropliktsålder och deras familjer. Dessutom ska en kommun ordna skolhälsovård för eleverna vid de läroanstalter i kommunen som ger grundläggande utbildning. Den kommunala primärvården ska även ordna studerandehälsovårdstjänster för de studerande vid gymnasier och vid läroanstalter som ger yrkesutbildning i kommunen, oberoende av de studerandes hemvist.

Vid lagstadgade förebyggande hälsoundersökningar iakttas och uppföljs barnets eller den unga personens tillväxt och utveckling samt familjens välbefinnande. Syftet med undersökningarna är att på ett omfattande sätt upptäcka eventuella avvikelser i fråga om tillväxt och utveckling, psykiska symptom hos barnet eller den unga personen samt utmaningar i växelverkan mellan föräldern och barnet, och att ge stöd till dem i ett så tidigt skede som möjligt. En vårdskuld som uppstått till följd av icke-förverkligade hälsoundersökningar kan leda till att flera problem ackumuleras och försvåras.

Kommunerna ska säkerställa tillgången till och kvaliteten på tjänsterna genom egenkontroll

Det andra kapitlet i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) förpliktar kommunerna att främja kommuninvånarnas hälsa och välfärd samt att ordna rådgivningsbyråttjänster, skolhälsovårdstjänster och studerandehälsovårdstjänster. I statsrådets förordning (338/2011) preciseras skyldigheten enligt hälso- och sjukvårdslagen att ordna förebyggande hälso- och sjukvårdstjänster för barn och unga. I förordningens andra kapitel föreskrivs om hälsoundersökningarnas innehåll och omfattning. En kommun ska i enlighet med 8 § i kommunallagen (410/2015) sörja för att det finns tillräcklig personal för hälsoundersökningarna och för tillgången till tjänsterna.

Vid tillsynen över social- och hälsovårdstjänsterna framhävs serviceproducenternas eget ansvar för en ändamålsenlig verksamhet, högklassig service samt klient- och patientsäkerheten. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010, 4 §) ska en kommun anvisa tillräckliga resurser för främjandet av hälsa och välfärd, som utgör grunden för statsandelen för den kommunala basservicen, och för hälso- och sjukvårdstjänster. Kommunen eller samkommunen ska förfoga över ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården för att kunna fullgöra dessa uppgifter. Kommunerna ska aktivt följa upp förverkligandet av tjänsterna enligt lagstiftningen och vid behov vidta omedelbara åtgärder för att trygga dem.

Myndighetstillsynens uppgift är att övervaka och styra förverkligandet av de ovannämnda tjänsterna.

Myndighetstillsynen säkerställer, stöder och främjar kommunernas egenkontroll och vid behov ingriper i observerade brister. Regionförvaltningsverken och Valvira fortsätter att övervaka de periodiska

hälsoundersökningarna enligt förordning 338/2011 i överensstämmelse med det riksomfattande tillsynsprogrammet för social- och hälsovården ([länk](#)) år 2022. Verkställigheten av tillsynsprogrammet kan följas på Twitter med hashtag #sotevalo.

Referenser

Hälso- och sjukvårdslag 1326/2010

Kommunallag 410/2015

Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 338/2011

Riksomfattande tillsynsprogram för social- och hälsovården 2020–2023

Uppföljningsundersökning av rådgivningsverksamheten samt skol- och studerandehälsovården (Nekos), uppföljningsundersökningen år 2020

Enkät av Institutet för hälsa och välfärd (THL) i april 2021 (Hietanen-Peltola m.fl. 2021)

Avohilmo-uppgifter

Ytterligare information lämnas av

Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Aino Mäkitalo, överinspektör för hälso- och sjukvården, tfn 0295 016 658

Regionförvaltningsverket i Östra Finland

Ansa Sonninen, överinspektör för hälso- och sjukvården, tfn 0295 016 941

Regionförvaltningsverket i Lappland

Sanna Ylitalo, överinspektör, tfn 0295 017 386

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland,

Maria Raitakari, länsläkare, tfn 0295 018 000

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
Aulikki Hautsalo överinspektör, tfn 0295 018 615

Regionförvaltningsverket i Norra Finland
Raija Fors överinspektör, tfn 0295 017 559

fornamn.efternamn@avi.fi

Valvira
Irja Hemmilä överinspektör, tfn 0295 209 531

fornamn.efternamn@valvira.fi

Sändlista

Kommuner/Samkommuner

För kännedom

Social- och hälsovårdsministeriet
Institutet för hälsa och välfärd